

Terminológiai kérdések

Az „újraírt Biblia” kifejezés azóta tudományos viták tárgya, mióta Vermes Géza először nevezte így zsidó szövegek egy csoportját, melyeket bizonyos jellemzőik alapján összetartozóknak vélt. De vajon mit jelent ez a terminus? Beszélhetünk-e Bibliáról a korai zsidóság idején, amikor a Biblia még nem volt kanonikus, illetve nem ugyanazokat a könyveket tartalmazta, mint ma. Mit értünk újraírás alatt, és mely szövegek tartoznak ebbe a kategóriába, hiszen ismerünk példákat az Ószövetségen belül (Krónikák könyvei), de évszázadokkal későbből is, mint például a középkori Széfer ha-Jasar, vagy akár Thomas Mann József és testvérei című műve. El kell-e vetnünk ezt a kifejezést, azért mert túl sok a kérdés vele kapcsolatban és találni egy újat, jobbat, mint az újraírt Szentírás, parabiblikus szövegek, stb., vagy mindez csak egy mesterséges kategóriája azon szövegeknek, melyek ha úgy akarjuk, összetartoznak, ha pedig máshogy csoportosítjuk őket, akár új címkével is jelölhetőek?

Biblián belüli újraírás

Az Ószövetségen belül is találunk újraírt részeket, a legnyilvánvalóbb példák a Tízparancsolat és a Krónikák könyvének egésze. Mi lehetett a történeti, politikai vagy teológiai háttér ezeknek az újraírásoknak? Hogyan tudták a szerzők igazolni változtatásaikat és egyáltalán kellett-e nekik? Mit kezdhünk a feltűnő ellentmondásokkal a szövegben, melyek módosíthatják az értelmezést? Van-e tipikus módszere a történetek újra elbeszélésének, ami az eredeti szöveg alapján új olvasatot ad? Ez a fajta Biblián belüli exegézis jól ismert technika volt-e a kánoni gyűjtemény formálódásának idején, ezt tekintették-e példának a későbbi újraírt művek?

Csoport specifikus művek – Qumrán, keresztény, samaritánus

A legtöbb úgynevezett „újraírt Bibliát” a qumráni könyvtárból ismerjük. Ezek a művek, a Jubileumok könyve, a Genesis Apocryphon és a Templom-tekercs bár nagyon különbözőnek tűnnek, de céljuk ugyanaz, aktualizálni a bibliai szöveget és belefoglalni abba a szekta tanításait. Milyen autoritással bírtak ezek a művek és mit gondoltak szerzőik a Tóra szövegéről és tartalmáról, hiszen úgy érezték, megváltoztathatják, hozzátehetnek, vagy elhagyhatnak belőle. Ismerték-e ezeket az újraírt szövegeket a samaritánusok és a keresztények, vagy csak hasonló elképzeléseik voltak, amikor ők is ilyen műveket írtak? Amikor az újraírt Bibliáról beszélünk, általában csak zsidó szövegekkel foglalkozunk, de mi a helyzet a szinoptikus evangéliumokkal, vagy a bizánci kronográfiákkal?

Más zsidó újraírt szövegek

Josephus és Pseudo-Philón művei nem tartoznak egy meghatározható zsidó csoporthoz vagy szektához, de megvannak a saját jellegzetességeik. Mi volt a céljuk a héber Biblia történeteinek újraírásával, milyen hallgatóságnak szánták könyveiket? Voltak-e a Biblián kívül egyéb írott forrásaik is, talán targumok, amelyben szerepeltek az Ószövetségből nem ismert nevek és történetek? Hogyan hozhatjuk összefüggésbe ezeket az aggádikus vagy halákhikus részeket a későbbi rabbinikus irodalommal, hiszen egy sor olyan motívummal találkozunk ezekben az írásokban, melyek akár csak évszázadokkal később bukkannak föl (újra) a Misnában és a midrásokban.